

5. Cawley, M., Desmond, A.G. (2008), "Integrated rural tourism: concepts and practice", *Annals of Tourism Research*, Volume 35, No. 2, pp. 316–337.
6. "Community Initiatives", available at: https://www.palyazat.gov.hu/community_initiatives
7. "Rural development 2014-2020", available at: http://ec.europa.eu/agriculture/rural-development-2014-2020/index_en.htm
8. "Directorate-General for Agriculture and Rural Development", available at: http://ec.europa.eu/dgs/agriculture/index_en.htm.
9. "European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD)", available at: http://europa.eu/legislation_summaries/agriculture/general_framework/160032_en.htm#amendingact.
10. "The European Network for Rural Development (ENRD)", available at: <https://enrd.ec.europa.eu/>
11. "Council Regulation (EC)", No 1698/2005, available at: http://enrd.ec.europa.eu/app_templates/filedownload.cfm?id=54ADAFB9-E144-5029-916A-0B53768299CE.
12. "The European Federation of Agricultural Consultants (EFAC)", available at: www.efac.net/
13. "European Association for Development of Mountain Territories", available at: http://enrd.ec.europa.eu/networks-and-networking/eu-organisations/en/euromotana_en.cfm.
14. "Rural Development in the European Union. Statistical and Economic Information. Report 2013", available at: ec.europa.eu/agriculture/statistics/rural-development/.../full-text_en.pdf
15. "Rural economy - statistical indicators", available at: <https://www.gov.uk/government/collections/rural-economy-statistical-indicators>
16. "On Europe, the world's No 1 tourist destination – a new political framework for tourism in Europe", (2010), (2010/2206(INI)), available at: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A7-2011-0265&language=EN>

УДК 321.01.65.01.23:339.137.2(477)

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Пашков І.А., викладач, Пухирь Я.О.

Запорізький національний університет

Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66

caramisudy63@gmail.com

У статті досліджено вплив різних факторів на становлення конкурентоспроможності країни. Доведено, що сьогодні Україна має великий ресурсний потенціал, а також сильні кадрові можливості, що відображається в статистичних даних і результатах міжнародних рейтингів, наведених у статті. Однак наявність цілого ряду невіршених внутрішніх проблем поряд з несприятливим впливом зовнішніх факторів призвело країну до системної економічної й соціально-політичної кризи, до істотного відставання у світових рейтингах конкурентоспроможності. Автори вважають, що поряд з найгострішими політичними конфліктами, незбалансованістю економічної політики, неефективністю податкової системи й системи правового захисту, відсутністю стимулів до активної економічної діяльності громадян помітно знижують конкурентоспроможність країни й такі фактори, як неефективне виробництво, орієнтоване на випуск сировини й напівфабрикатів, а не готового продукту, низька продуктивність праці, зростаюча залежність від імпорту енергоресурсів, стагнація науково-технічного й інноваційного потенціалу. З'ясовано, що для формування стійкого конкурентного середовища слід розробити та вдосконалити довгострокові стратегії промислового та енергорозвитку, створити сприятливу атмосферу для процвітання малого та середнього бізнесу, підвищити рівень життя населення країни не тільки в сьогоденних реаліях, але й для наступних поколінь. Визначено – сукупний результат успішності країни є запорукою майбутнього економічного зростання та підвищення світового рейтингу. У зв'язку з цим було здійснено аналіз сильних та слабких сторін країни, запропоновано використання світового досвіду щодо підвищення конкурентоспроможності та створення плану розвитку із залученням максимального обсягу інвестицій.

Ключові слова: конкурентоспроможність, інвестування, малий та середній бізнес, ресурсний потенціал, конкурентне середовище.

КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ УКРАИНЫ: ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ

Пашков И.А., преподаватель, Пухирь Я.А.

*Запорожский национальный университет
Украина, 69600, г. Запорожье, ул. Жуковского, 66*

В статье исследовано влияние различных факторов на становление конкурентоспособности страны. Доказано, что сегодня Украина имеет большой ресурсный потенциал, а также сильные кадровые возможности, что отражается в приводимых в статье статистических данных и результатах международных рейтингов. Однако наличие целого ряда нерешенных внутренних проблем наряду с неблагоприятным влиянием внешних факторов привело страну к системному экономическому и социально-политическому кризису, к существенному отставанию в мировых рейтингах конкурентоспособности. Авторы считают, что наряду с острейшими политическими конфликтами, несбалансированностью экономической политики, неэффективностью налоговой системы и системы правовой защиты, отсутствием стимулов к активной экономической деятельности граждан, заметно снижают конкурентоспособность страны и такие факторы, как неэффективное производство, ориентированное на выпуск сырья и полуфабрикатов, а не готового продукта, низкая производительность труда, растущая зависимость от импорта энергоресурсов, стагнация научно-технического и инновационного потенциала. Установлено, что для формирования устойчивой конкурентной среды следует разработать и усовершенствовать долгосрочные стратегии промышленного и энергоразвития, создать благоприятную атмосферу для процветания малого и среднего бизнеса, агросектора, туризма, сферы услуг, повысить уровень жизни населения страны не только в сегодняшних реалиях, но и для последующих поколений. Определено – совокупный результат успешности страны является залогом будущего экономического роста и повышения мирового рейтинга. В связи с этим был осуществлен анализ сильных и слабых сторон страны, предложено использование мирового опыта по повышению конкурентоспособности и создание плана развития с привлечением максимального объема инвестиций.

Ключевые слова: конкурентоспособность, инвестирование, малый и средний бизнес, ресурсный потенциал, конкурентная среда.

COMPETITIVENESS OF UKRAINE: PROBLEMS AND PROSPECTS

Pashkov I.A, teacher, Puhir Ya.A., student

*Zaporizhzhya National University
Ukraine, 69600, Zaporizhzhya, Zhukovsky str., 66*

Assess the state of competitiveness of Ukraine and find ways to improve it by using the experience and capabilities of domestic companies. Design/methodology/approach Study the theoretical aspects of competition made it possible to offer practical methods of solving the problems of competitiveness. Findings Increasing competitiveness is only possible when using an integrated approach regarding improvement of the economic, political, social sector, and the use of international experience. Research limitations/implications We describe a relatively small number of techniques that can improve the position of the country, but are the earliest ways to improve the economy of Ukraine. Practical implications A very important source of information, which proves that improving competitiveness is the result of economic growth, new technologies in the country and development of the industry there. What is the best indicator of competitiveness, the better living standards and more advanced country. Originality/value This work is relevant today as to how the information through the simple steps to improve the economic situation in the country. The paper study the influence of various factors on the formation of the country's competitiveness. It is proved that today Ukraine has a large resource potential and strong staffing capabilities. However, it was found that the formation of stable competitive environment should improve the development strategy to create a favorable atmosphere for the prosperity of small and medium businesses, improve the living standards of the population, not only in today's realities, but also for future generations. Determined – the cumulative result of the success of the country is the key to future economic growth and world ranking. In this regard, it analyzes the strengths and weaknesses of countries, suggested using the experience to improve competitiveness and create development plan involving a maximum amount of investment.

Key words: competitiveness, investment, small and medium business, resource potential, competitive environment.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Одним із факторів, який визначає першість країни на світовому рівні, є конкурентоспроможність. Чим вищий цей показник, тим краще економічне, політичне, соціальне положення держави. Як наслідок, збільшується приплив капіталу до країни, кваліфікованих кадрів та відбувається науково-технічний розвиток. Для створення в Україні сприятливих умов, які спонукатимуть до лідируючих позицій в конкурентоспроможності держав, треба докласти багато зусиль, таких як інвестування в галузі вітчизняної економіки,

підтримка малого та середнього бізнесу, індустріальний розвиток, заохочування національного виробника до експорту продукції.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання конкурентоспроможності є об'єктом глибокого і всебічного вивчення широкого кола як зарубіжних, так і вітчизняних учених-економістів. Дослідженням конкурентоспроможності країн займалися такі західні вчені, як П. Кругман, М. Обстфельд [1], Б. Олін, М. Портер [2, 3], Д. Сакс, Л. Саммерс, Е. Хекшер та ін. Вагомий внесок у дослідження різних аспектів проблеми національної конкурентоспроможності зробили також і вітчизняні науковці, серед них: Л. Антонюк [4], В. Базилевич [5], З. Борисенко, А. Гальчинський, Є. Голубков, О. Чепурна [6] та ін. Їхні дослідження охоплюють, крім теоретичних аспектів конкурентоспроможності, і основні підходи до управління конкурентоспроможністю України на сучасному рівні інтеграційних зв'язків. Водночас, складність та суперечливість процесів, що відбуваються в цій сфері, потребує подальшого дослідження.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Метою статті є дослідження сучасного стану конкурентоспроможності України, визначення пріоритетів економічного розвитку, зорієнтованих на підвищення національної конкурентоспроможності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Важливим елементом механізму ринкової економіки є конкуренція, без неї не може існувати жоден ринок. Під конкуренцією (від латинського «конкурро» – зіштовхуюсь) ми розуміємо економічну боротьбу, суперництво між відособленими виробниками продукції, робіт та послуг щодо задоволення своїх інтересів, пов'язаних із реалізацією цієї продукції, виконанням робіт, наданням послуг одним і тим самим споживачам. Так, на думку відомого англійського економіста Ф. Хайека, – суспільства, які покладаються на конкуренцію, успішніше за інших досягають своєї мети [7]. Тобто конкуренція означає суперництво між учасниками ринкового господарства за найвигідніші умови виробництва, продажу і купівлі товарів. Такий вид економічних відносин існує тоді, коли виробники товарів виступають як самостійні, ні від кого не залежні суб'єкти, їхня залежність пов'язана тільки з кон'юнктурою ринку, бажанням виграти в конкурентів позиції у виробництві та реалізації своєї продукції [6].

У межах міжнародної конкуренції держава має сприяти створенню такого бізнес-середовища, у якому національні виробники матимуть стійкі позиції на певних сегментах світового ринку, володітимуть потужним економічним потенціалом, що базується на інноваційному ґрунті. Сьогодні головним критерієм розвинутих країн є не кількісний, а якісний показник, він і визначає рівень конкурентоспроможності країни. До останніх років головними параметрами вважалися природні, трудові ресурси та капітал, зараз їх змінили інфраструктура, науковий потенціал, інвестування та освіченість населення. Так, наприклад, важко сказати про Китай чи Японію, що вони володіють великою кількістю природних ресурсів, зате сміливо можна стверджувати: інвестиційний вклад з боку держави в розвиток інноваційної сфери та технологій стрімко підняв їхню економіку вгору. Залежність від застарілих критеріїв визначення конкурентоспроможності зараз гальмує розвиток країн. Природні ресурси та капітал є вичерпними ресурсами. Потрібно знаходити альтернативні джерела підтримки високо рівня розвитку економіки, до яких і належать інвестиції в технології та інновації.

Україна має природні ресурси, великі території, талановите населення, але поряд з цим не вміє доцільно використовувати свої можливості. Через це в 2016 р. Україна посідає 85 місце серед 138 країн світу в рейтингу глобальної конкурентоспроможності [8]. Цей індекс визначає здатність економіки зростати в довгостроковій перспективі й складається зі 113 показників. Головними серед цих показників є показники економічної ефективності, ефективності бізнесу, розвитку інфраструктури, людського розвитку, економічної свободи.

За останнім показником Україна посідає 162 місце зі 178, що свідчить про масштабність корупції та незацікавленість уряду в житті країни. Україна входить до групи країн з так званою «пригніченою економікою». Експерти відзначають, що зараз українська економіка найменш вільна в Європі. Аналіз даних таблиці 1 свідчить, що загалом Україна має гарні перспективи, проте багато зусиль треба докласти задля реалізації успішного розвитку країни. У нас високий рівень свободи торгівлі, уряд не ставить перепони при веденні бізнесу, що в результаті дає свободу економічного діяння підприємствам.

Таблиця 1 – Рівень економічної свободи в Україні [9]

Показник	2015 р.	2016 р.
Права власності	20,0	25,0
Свобода від корупції	25,0	26,0
Фіскальна свобода	78,7	78,6
Участь уряду	28,0	30,6
Свобода підприємництва	59,3	56,8
Свобода праці	48,2	47,9
Монетарна свобода	78,6	66,9
Свобода торгівлі	85,8	85,8

Варто зазначити, що Україна входить до світової економіки таким чином, що технологічна та інноваційна рента значною мірою оплачується ресурсною рентою, та відповідно закріплює низькотехнологічну модель конкурентоспроможності економіки країни. Це підтверджується від'ємним сальдо торговельного балансу, диспропорційністю структури експортних та імпорتنих товаропотоків, низьким рівнем наукоємних послуг, зменшенням притоку іноземного капіталу, і, відповідно, зменшенням обсягів інвестування бізнес-проектів.

На конкурентоспроможність впливають дванадцять головних факторів, на основі яких формується індекс глобальної конкурентоспроможності, а саме: державні установи та інституції, інфраструктура, стабільність, освіта, ефективність ринку товарів та послуг, продуктивність праці, розвинутий фінансовий ринок, технології, розмір ринку збуту, рівень розвитку бізнесу та інновації. Як видно з таблиці 2, показник людського потенціалу перебуває в задовільному стані завдяки таким складовим, як здоров'я та освіта населення, великі обсяги ринку, які зумовлені наявністю великої території країни.

Таблиця 2 – Складові індексу конкурентоспроможності України [10]

№	Показник індексу	2016-2017 (138 країн)	
		Місце в рейтингу	Індекс
1.	Управлінська сфера	129	3,0
2.	Макроекономічне середовище	128	3,2
3.	Освіта	33	5,1
4.	Трудові ресурси	73	4,2
5.	Технології	85	3,6
6.	Розвиток бізнесу	98	3,6
7.	Інфраструктура	75	3,9
8.	Здоров'я	54	6,0
9.	Ринок товарів та послуг	108	4,0
10.	Фінансова сфера	130	3,0
11.	Обсяг ринку	47	4,4
12.	Інновації	52	3,4

Зараз у нашій державі існує низка проблем, які перешкоджають її інтенсивному розвитку. Ці проблеми наявні не тільки на рівні приватних підприємств, а й на рівні державного сектора. Політична ситуація, незбалансована економічна політика, неефективна податкова

система, відсутність заохочування громадян до активної економічної діяльності створює паркан по кордонах країни. Вважаємо, що поряд з цим блокують можливість розвитку такі слабкі сторони, як неефективне виробництво, залежність від енергоресурсів з-за кордону, застарілі технології, недостатня інноваційна активність, відсутність підтримки наукових досліджень і розробок, підприємництво, що націлене на виготовлення сировини, а не продукту. Доцільно на сучасному етапі особливу увагу приділити розвитку туристичної сфери, створення стартапів і підтримки ідей з боку держави. Та дуже складно розраховувати на державу, яка має значні боргові зобов'язання та процвітаючий рівень корупції, що, як наслідок, зумовлює низьке фінансування економіки країни на регіональному та приватному рівнях.

За результатами 2016 року Україна лідирує за рівнем падіння ВВП [11], за рівнем тіньової економіки [12], з найгіршого рівня економіки в країні [13]. Незважаючи на вищевказані проблеми, саме пересічні українці цілеспрямовано піднімають рівень конкурентоспроможності України. Так, наші співвітчизники здивували весь світ такими стартапами, як «PayPal», «WhatsApp», «UNIQUEOne», «Petcube», «Viewdle» [14], які отримали підтримку в реалізації в США. Але, як показує аналіз ситуації, такі винахідливі і талановиті люди не можуть себе реалізувати на національному ринку, змушені шукати самореалізації за кордоном, зумовлюючи відтік інтелекту з України.

За даними рейтингу найбільш інноваційних країн Global Innovation Index, Україна знаходиться на 56 місці з 128 країн світу, проте має всі можливості, чималий потенціал, розумне використання якого цілком може допомогти підкорити світові ринки та зайняти провідні позиції [15].

Варто виділити основні проблемні питання, акцентування на яких стане потужним кроком для розвитку науково-технічного потенціалу країни та в майбутньому дозволить нашій країні досягнути лідерських позицій та належного рівня конкурентоспроможності:

1. Досягнення високого рівня ІТ-спеціалістів, оскільки сьгоднішній бізнес неможливо уявити без належного ІТ забезпечення. За результатами досліджень Exploring Ukraine IT Outsourcing Industry 2012, Україна посідає четверте місце у світі за кількістю сертифікованих ІТ-фахівців, а за кількістю розробників у Східній та Центральній Європі українські спеціалісти знаходяться на першому місці. При цьому незважаючи на досить високий рівень спеціалістів у цій галузі, розвиток вказаної сфери в нашій країні залишається на первісному рівні.

2. Стимулювання наукового потенціалу – сьогодні країна має Національну академію наук, сотні галузевих науково-дослідних інститутів та інших установ дослідного профілю. Вважаємо, що за належного рівня фінансування та стимулювання, Україна здана зберегти та повернути спеціалістів та виростити новий склад якісних науковців.

3. Створення найбільш сучасного виробництва – його суть полягає в переході від застарілих технологій до створення високооснащених заводів та підприємств, безвідходному виробництві та повторній переробці сировини. Сьогодні невикористання сучасних технологій в країні має не глобальний характер, а зумовлене нестачею фінансування та свідомою халатністю людей.

4. Удосконалення ресурсної бази – сучасний етап розвитку вітчизняної економіки характеризується підвищенням вимог до банківської системи, яка повинна сприяти стійкому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності господарського комплексу в умовах поступової інтеграції в європейський та світовий економічний простір. Внаслідок нарощування капіталу банками можна забезпечити підприємства короткостроковими та довгостроковими кредитами, як наслідок – створення нового продукту, робочих місць, додаткових фінансових надходжень у бюджет держави.

5. Інноваційні технології як запорука конкурентоздатності та опанування нових ринків. Без нових технологій досить важко знизити собівартість, покращити якість, досягнути європейських стандартів та завоювати прихильність споживачів.

Проаналізувавши конкурентні позиції, ресурсну базу та стан виробництва, вважаємо, що Україна має всі можливості стати ресурсним та продуктовим постачальником Європи та інших країн світу. Так, наприклад, сьогодні поля п'яти українських агрохолдингових груп по площі дорівнюють території невеликої європейської країни; українці виробляють набагато більше соняшникової олії, ніж в Іспанії оливкової; якщо все експортне зерно помістити в потяг, то його довжина дорівнюватиме відстані від Києва до Лондона; кількість виробленого меду, вирощеної курятини та зібраних яєць є рекордною в ЄС [16]. За останні 2 роки Україна стала третім експортером зернових культур у світі (Україна екпортувала 32,3 млн. тонн зерна, обігнавши Канаду – 28 млн. тонн, Аргентину – 21,9 млн. тонн та Бразилію – 20,1 млн. тонн) [17].

Викладене підтверджує необхідність особливої уваги до розвитку сільськогосподарської промисловості. Іноземний досвід доводить економічну актуальність фермерських малих та середніх господарств, які поряд із основною метою створення – виробництвом та переробкою продукції сільськогосподарського призначення ще й дають змогу вирішити проблеми зайнятості населення, трудового виховання молоді та розвитку сільських поселень.

Якщо проаналізувати зайнятість населення України за видами економічної діяльності у кризовий період з 2012 по 2015 роки, то ми можемо побачити, що саме сільське господарство поряд з торгівлею відіграє ключову роль (табл.3). Галузевий зріз зайнятості свідчить про слабку орієнтованість ринку праці на інноваційні та індустріальні пріоритети. Беручи до уваги природний потенціал країни, інвестування в сільське господарство має довгострокову перспективу, оскільки може забезпечити максимальну зайнятість населення, збільшення виробництва продукції та сировини для переробної промисловості, вихід на нові ринки збуту, та має бути одним з ключових напрямів розвитку держави.

Таблиця 3 – Зайняте населення України за видами економічної діяльності [18]

Показники	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Усього зайнято, тис. осіб	19261,4	19314,2	18073,3
Сільське, лісове та рибне господарство	3308,5	3389,0	3091,4
Промисловість	3236,7	3170,0	2898,2
Будівництво	836,4	841,1	746,4
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	4160,2	4269,5	3965,7
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	1150,9	1163,6	1113,4
Тимчасове розміщування й організація харчування	326,7	328,9	309,1
Фінансова діяльність	315,8	306,2	286,8
Операції з нерухомим майном	322,2	314,3	286,1
Професійна, наукова та технічна діяльність	504,1	493,6	456,0
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	343,9	343,3	334,3
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування	1003,6	962,3	959,5
Освіта	1633,2	1611,2	1587,7
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1181,4	1171,8	1150,5
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	225,6	226,5	221,2
Інші види економічної діяльності	414,3	423,0	382,2

Крім сільського господарства та сировинного підходу, керівництво держави повинно підтримати напрям постачання унікальних послуг, які можуть користуватися значним попитом і сприйматися на інших ринках. Зрозуміло, що для цього необхідно розробити

систему неперервних кроків, спрямованих на розвиток інновацій, фінансування та підтримку з боку держави чи інвесторів. В Україні слабо розвинутий сектор послуг, що міг би включати готельний та ресторанний бізнес, надання туристичних послуг, зокрема, більше уваги можна приділити розвитку агротуризму, торгово-розважальним комплексам тощо.

Так, можливо поєднати такі напрями, як сільське господарство та сектор послуг. Наприклад, одним із стимулюючих факторів розвитку вітчизняної економіки міг би стати сільський туризм. Розвиток сільського зеленого туризму зможе забезпечити збільшення реальних доходів населення за рахунок: надання послуг з прийому на проживання туристів; облаштування туристичних маршрутів та надання екскурсійних послуг; транспортне обслуговування туристів; егерська діяльність (полювання, аматорське та спортивне рибальство); надання послуг з прокату туристичного спорядження; виробництва та реалізації туристам екологічно чистих продуктів; харчування, надання кулінарних послуг; реалізація товарів народних промислів; проведення культурно-розважальних заходів з урахуванням історико-етнографічної спадщини (анімації).

Проте, як і будь-яке підприємництво, ці програми повинні мати рушійну силу у вигляді фінансування. Сьогодні фінансове становище держави не забезпечує старт таких програм, тому основна фінансова підтримка залишається від вітчизняних та іноземних інвесторів. Держава має забезпечити підтримку на законодавчому рівні та надати можливість розвиватися бізнесу.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, можна сказати, що для досягнення економічної стабільності та виходу України на міжнародну арену та досягнення лідируючих позицій потрібно забезпечити всебічну модернізацію економіки, осучаснити технологічну базу та інфраструктуру, залучити внутрішнє та зовнішнє фінансування, налагодити й організувати правильну роботу уряду, ліквідувати корупцію, провести структурні реформи та налагодити податкову та правову системи. На нашу думку, виходячи із необхідності забезпечення інноваційного розвитку економіки України та підвищення рівня її конкурентоспроможності, також необхідно визначити потребу в нових якісних фахівцях, що безпосередньо пов'язано із виконанням стратегічних програм, які визначають економічну політику країни та передбачають створення нових робочих місць, розширення існуючих потужностей у зв'язку з впровадженням новітніх технологій, переобладнанням та модернізацією виробництва. Інвестиції в кадри та науковий потенціал поряд з інвестиціями в запропоновані галузі народного господарства для нашої країни слугуватиме потужним кроком у впевнене майбутнє та забезпечити довгостроковий розвиток України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кругман П. Международная экономика. Теория и политика / П. Кругман, М. Обстфельд. — М. : МГУ, ЮНИТИ, 1997. — 799 с.
2. Портер М. Международная конкуренция. Под ред. В. Д. Щетинина. Пер. с англ / М. Портер. — М. : Международные отношения, 1993. — 896 с.
3. Porter M. E. Competitive Advantage of Nations / Porter M. E. — N.Y. : Free Press, 1990. — 855 p.
4. Антонюк Л. Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації : Монографія / Антонюк Л. Л. — К. : КНЕУ, 2004. — 275 с.
5. Базилевич В. М. Шляхи підвищення конкурентоспроможності продукції АПК на міжнародному рівні / В.М. Базилевич // Молодий вчений: зб. — Херсон, 2015. — № 2(17) — С. 919—923.
6. Чепурна О. П. Теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності національної економіки / О. П. Чепурна // Вісник Сев ДТУ. Економіка і фінанси: зб.наук.пр. — 2008. — № 92. — С. 198—201.
7. Hayek F.A. Individualism and Economic Order. — Chicago: Univ. of Chicago Press. — 1948. — P.28.
8. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2016—2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info>

9. Україна в рейтингу економічної свободи — 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.heritage.org/index/country/ukraine
10. Аналіз індексу конкурентоспроможності України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-1>
11. Украина мировой лидер по падению ВВП [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://delo.ua/ukraine/ukraina-mirovoj-lider-po-paden>
12. Украина лидер по размерам теневой экономики среди постсоветских стран [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://uainfo.org/blognews/67390-ukraina-lider-po-raz>
13. Украина лидер рейтинга стран с наихудшей экономикой [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.utro.ua/ru/ekonomika/ukraina_lider_reyting
14. 24 канал «Топ 5 українських стартапів» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://24tv.ua/top5_ukrayinskih_startapiv_shho_pidkor
15. Україна піднялася у рейтингу найбільш інноваційних країн світу [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://fru.org.ua/ua/events/ukraina-pidnialasia-u-reitynhu-naibilsh-innovatsiinykh-krain-svitu>
16. Факты о сельском хозяйстве Украины [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://businessviews.com.ua/ru/studies/id/11-grandioz>
17. Украина вошла в тройку лидеров мировых экспортов зерна [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://korrespondent.net/business/financial/3398185-u>
18. The Analytical Report to the President of Ukraine's Annual Address to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Internal and External Situation of Ukraine in 2015", NISD, Kyiv, Ukraine.

REFERENCES

1. Krugman, P. and Obstfeld, M. (1997) *Mezhdunarodnaya ekonomika: teoriya i politika* [International Economics. Theory and Policy], monograph, Moscow State University, UNITY, Moscow, Russia.
2. Porter, M. (1993) *Mezhdunarodna konkurenciya* [International competition], Ed. by Shchetinin, V.D., monograph, International Relations, Moscow, Russia.
3. Porter, M.E. (1990) *Competitive Advantage of Nations*, monograph, Free Press, N.Y., USA.
4. Antoniuk, L.L. (2004) *Mizhnarodna konkurentospromozhnist krain: teoriya tha mehanizm realizatsii* [International competitiveness of countries: theory and realization mechanism], monograph, KNEU, Kyiv, Ukraine.
5. Bazylevych, V.M. (2015) "Ways to improve the international competitiveness of agricultural products", *Young scientist: Collected works*, no. 2(17), Kherson, Ukraine, pp. 919-923.
6. Cherpurna, A.P. (2008), "Theoretical and methodological basis of the national economy competitiveness", *Visnyk SevDTU, Economy and Finance*, no. 92, pp. 198-201.
7. Hayek, F.A. (1948) *Individualism and Economic Order*, monograph, Univ. of Chicago Press, Chicago, USA. — p.28.
8. Position of Ukraine in rating countries in the Global Competitiveness Index 2016-2017, available at: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0> (access August 24, 2016)
9. Ukraine in the ranking of economic freedoms – 2016, available at: <http://ukrainiansinmd.wordpress.com/> (access February 18, 2017)
10. Analysis of Competitiveness Index Ukraine, available at: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytyngu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0> (access January 30, 2017)
11. Ukraine is the world leader in the fall of GDP, available at: <http://delo.ua/ukraine/ukraina-mirovoj-lider-po-paden> (access January 27, 2016)
12. Ukraine leader by size of shadow Economy among post-Soviet countries, available at: <http://uainfo.org/blognews/67390-ukraina-lider-po-raz> (access January 27, 2017)
13. Ukraine leader with the worst economies in the ranking of countries available at: www.utro.ua/ru/ekonomika/ukraina_lider_reyting (access January 26, 2017)
14. Channel 24 "Top 5 Ukrainian startups", available at http://24tv.ua/top5_ukrayinskih_startapiv_shho_pidkor. (access August 25, 2016)
15. Ukraine has risen in the ranking of the most innovative countries, available at: <http://fru.org.ua/ua/events/ukraina-pidnialasia-u-reitynhu-naibilsh-innovatsiinykh-krain-svitu> (access August 30, 2016)

16. Facts about agriculture in Ukraine, available at: <http://businessviews.com.ua/ru/studies/id/11-grandioz> (access August 18, 2016)
17. Ukraine entered the top three of world exports of grain, available at: <http://korrespondent.net/business/financial/3398185-u> (access May 30, 2016)
18. The Analytical Report to the President of Ukraine's Annual Address to the Verkhovna Rada of Ukraine "On the Internal and External Situation of Ukraine in 2015", NISD, Kyiv, Ukraine.

УДК 631:338.439.5

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Халатур С.М., к.е.н., доцент, Магала І.С.

*Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет
Україна, 49600, м. Дніпро, вул. С. Єфремова, 25*

halatyr@i.ua

У статті описуються теоретичні основи аналізу фінансового стану. Досліджуються шляхи поліпшення фінансового стану сільськогосподарських підприємств. Зараз в умовах ринкової економіки сільському господарству не просто підтримувати стійкий фінансовий стан та високу продуктивність діяльності, але для продовження зростання, займаючи нові ніші на ринку, впроваджуючи нові технології й залишатися надійним партнером, необхідно мати стабільне фінансове становище, а також незалежність від кредиторів. Сільське господарство має обмежені для забезпечення покриття зазначених ризиків ресурси, що робить банки менш схильними фінансувати такі операції та інвестиції. Банки мають ряд інструментів у своєму розпорядженні, щоб подолати відсутність застави, такі як лізинг, схеми гарантування кредитів і фінансування контрактів. Однак, крім лізингу, який значно зріс в останні роки, їх застосування залишається обмеженим. Визначення фінансової стійкості сільськогосподарського підприємства є одним з найбільш важливих завдань, особливо в умовах кризи, як відсутність фінансової стабільності може не тільки привести до відсутності у сільськогосподарських підприємств коштів для нормального функціонування і розвитку, і в кінцевому підсумку призводить до банкрутства і, як наслідок, скорочення виробництва і втрату робочих місць. Один із підходів до підвищення рентабельності передбачає оцінку деяких ключових факторів рентабельності сільського господарства. Маючи це на увазі, корисно оцінювати сільськогосподарську діяльність з точки зору масштабу, зайнятості, ефективності та кредитного плеча. У статті ці елементи розглянуті більш детально.

Ключові слова: сільське господарство, фінансове забезпечення, фінансовий стан, кредитування, рентабельність.

АНАЛИЗ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ

Халатур С. Н., к.э.н., доцент, Магала И. С.

*Днепропетровский государственный аграрно-экономический университет
Украина, 49600, м. Днепр, ул. С. Ефремова, 25*

В статье описываются теоретические основы анализа финансового состояния. Исследуются пути улучшения финансового состояния сельскохозяйственных предприятий. В настоящее время в условиях рыночной экономики сельскому хозяйству не просто поддерживать устойчивое финансовое состояние и высокую продуктивность деятельности, но для продолжения роста, занимая все новые ниши на рынке, внедряя новые технологии и оставаясь надежным партнером, необходимо иметь стабильное финансовое положение, а также независимость от кредиторов. Сельское хозяйство имеет ограниченные для обеспечения покрытия указанных рисков ресурсы, что делает банки менее склонными финансировать такие операции и инвестиции. Банки имеют ряд инструментов в своем распоряжении, чтобы преодолеть отсутствие залога, такие как лизинг, схемы гарантирования кредитов и финансирования контрактов. Однако, кроме лизинга, который значительно вырос в последние годы, их применение остается ограниченным. Определение финансовой устойчивости сельскохозяйственного предприятия является одним из наиболее важных задач, особенно в условиях кризиса, так как отсутствие финансовой стабильности может не только привести к отсутствию у сельскохозяйственных предприятий денежных средств для нормального функционирования и развития, что в конечном итоге